

Regioninės plėtros komitetas

2017/2225(INI)

11.4.2018

PRANEŠIMO PROJEKTAS

dėl ES sanglaudos politikos poveikio Šiaurės Airijai
(2017/2225(INI))

Regioninės plėtros komitetas

Pranešėjas: Derek Vaughan

TURINYS

	Psl.
AIŠKINAMOJI DALIS. FAKTŲ IR IŠVADŲ SANTRAUKA	3
PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS	7

AIŠKINAMOJI DALIS. FAKTŲ IR IŠVADŲ SANTRAUKA

Šiaurės Airija yra vienas skurdžiausių Šiaurės Vakarų Europos regionų. Tai galima iš dalies paaiškinti tam tikrų tradicinių pramonės šakų nuosmikiu. Šiaurės Airija taip pat keletą dešimtmečių kentėjo nuo bendruomenių tarpusavio smurto per vadinamąjį „Neramumą“ (angl. *Troubles*) laikotarpį. Kelią į taiką nutiesė 1998 m. Didžiojo penktadienio susitarimas arba Belfasto susitarimas, kuriame abi bendruomenės – katalikų ir protestantų – susitarė dėl tokio valdžios pasidalijimo, kuris nutrauktų smurtą ir segregaciją.

Pasirašius Didžiojo penktadienio susitarimą Europos Sąjunga rėmė taikos procesą Šiaurės Airijoje. Ši parama teikiama dviem pagrindinėmis formomis. Pirma, Europos Sąjunga suteikia bendrą politinį pagrindą Jungtinės Karalystės, Airijos ir Šiaurės Airijos santykiams. Antra, įgyvendinant Europos Sąjungos sanglaudos politiką Šiaurės Airijai ilgus metus buvo skiriamas ypatingas dėmesys, kad vykstant taikos procesui būtų remiamas ekonominis ir socialinis vystymasis. Atsižvelgdamas į tai, Europos Parlamentas pageidauja ištirti ES sanglaudos politikos poveikį Šiaurės Airijoje, kad būtų galima nustatyti tolesnius veiksmus.

Šiaurės Airijoje įgyvendinamos įvairios sanglaudos programos, ypač naudojantis Europos regioninės plėtros fondu, Europos socialiniu fondu, Europos žemės ūkio fondu kaimo plėtrai, Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondu, Šiaurės Airijos PEACE programa, INTERREG programomis.

Tam tikrais atvejais ES fondai, skatindami ekonominį vystymąsi ir socialinę pažangą, Šiaurės Airijoje atlieka tokį patį vaidmenį kaip ir kituose Europos regionuose. Kai kurios programos yra specialiai pritaikytos prie konkrečios padėties Šiaurės Airijoje ir jomis siekiama stiprinti tarpusavio ryšius tarp dviejų bendruomenių ir abipus sienos.

Europos regioninės plėtros fondas (ERPF) Šiaurės Airijoje

Bendras ERPF programos tikslas Šiaurės Airijoje 2014–2020 m. laikotarpiu – didinti bendrą konkurencingumą. Ypatingas dėmesys skiriamas mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros technologijų perdavimui Šiaurės Airijos įmonėms – šioje srityje investuojama 113 mln. EUR.

Daugiau nei 135 mln. EUR skiriama mažųjų ir vidutinių įmonių konkurencingumui didinti, finansinių priemonių ir subsidijų derinimu padedant joms gauti kapitalo. Siekiant sukurti 2 800 darbo vietų, finansinės ir nefinansinės paramos bus gavusios daugiau kaip 6 000 įmonių. Trečiasis tikslas šioje srityje – skatinti atsinaujinančiųjų išteklių energiją Šiaurės Airijoje. Siekiant atsinaujinančių išteklių energijos dalį padidinti nuo 19,5 proc. iki 40 proc. suvartojamos elektros energijos, skirta 47 mln. EUR.

Vienas iš pastaruosiu metu Šiaurės Airijoje ERPF finansuotų svarbių projektų – Milžinų kelio lankytojų centras, kuris didina vietovės patrauklumą turistams ir taip padeda skatinti vietos ekonomiką.

Bendras Europos regioninės plėtros fondo veiksmų programos biudžetas, skirtas Šiaurės Airijai 2014–2020 m. laikotarpiu, yra 522 091 481 EUR, o ES įnašas – 313 254 888 EUR.

Europos socialinis fondas (ESF) Šiaurės Airijoje

Pagrindinis ESF tikslas Šiaurės Airijoje 2014–2020 m. laikotarpiu – tobulinti įgūdžius, ypač

jaunimo. Čia siekiama kovoti su skurdu ir socialine atskirtimi, mažinant nedarbą.

Konkrečiai, šia veiksmų programa siekiama pagerinti 40 000 žmonių, įskaitant ilgalaikius bedarbius, galimybes įsidarbinti. Numatytas darbo neturinčių jaunuolių profesinis orientavimas, konsultavimas ir mokymas. Programos tikslas taip pat yra pameistrystės skatinimas.

Bendras Europos socialinio fondo biudžetas, skirtas Šiaurės Airijai 2014–2020 m. laikotarpiu, yra 513 382 725 EUR, o ES įnašas – 205 353 090 EUR.

Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai (EŽŪFKP) Šiaurės Airijoje

Atsižvelgiant į tai, kad nemažėja žemės ūkio svarba vietos ekonomikai, itin svarbi Kaimo plėtros programa Šiaurės Airijai. Programoje daugiausia dėmesio skiriama ekosistemų išsaugojimui ir gerinimui, vietos plėtrai kaimo vietovėse ir žemės ūkio maisto produktų sektoriaus konkurencingumo didinimui.

Pavyzdžiui, ūkininkams teikiama parama, kad Šiaurės Airijoje būtų sutartimi įsipareigota 12 proc. žemės ūkio paskirties žemėje vykdyti biologinės įvairovės apsaugą, taip pat, siekiant švelninti klimato kaitą, miškais apsodinamas 1 200 hektarų plotas. 2014–2020 m. laikotarpiu beveik 20 proc. Šiaurės Airijos ūkių gaus paramą investicijoms savo verslui pertvarkyti ir modernizuoti. Be to, 10 proc. ūkių ir 25 proc. žemės ūkio maisto produktų įmonių gaus paramos trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms plėsti. Pagal šią programą ūkininkams ir kitoms kaimo įmonėms taip pat bus organizuojami mokymo kursai, kuriuose galės dalyvauti beveik 30 000 dalyvių. Be to, numatoma, kad kiekvienam Šiaurės Airijos kaimo gyventojui bus taikoma vietos plėtros strategija, o maždaug 12 proc. kaimo gyventojų galės naudotis geresnėmis paslaugomis ir infrastruktūra.

Bendras Šiaurės Airijos veiksmų programos biudžetas 2014–2020 m. laikotarpiu yra 760 100 000 EUR, o ES įnašas – 228 400 000 EUR.

Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas (EJRŽF) Šiaurės Airijoje

EJRŽF remia jūrų ir žuvininkystės veiklą ir padeda įgyvendinti bendros žuvininkystės politikos tikslus.

Teikiama parama projektams, kurie skatina tvarų ekonomikos augimą žuvininkystės ir akvakultūros sektoriuose. Pavyzdžiui, galima gauti finansavimą žvejybos laivų modernizavimui, įskaitant energijos vartojimo efektyvumo didinimą ir variklių keitimą, žuvininkystės ūkiams, žuvų perdirbimui ir prekybai, investicijoms į krante esančią įrangą, žvejybos pramonei skirtoms paslaugoms, darbo vietų kūrimui ir darbuotojų mokymui, taip pat jūrų aplinkai ir žvejybai vidaus vandenyse.

Iš viso Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo asignavimai, skirti Šiaurės Airijai 2014–2020 m. laikotarpiu, sudaro 18 310 000 EUR, o ES įnašas – 13 730 000 EUR.

Šiaurės Airijos PEACE programa

PEACE IV – tai unikali ES sanglaudos politikos programa, kurios tikslas – stiprinti taikią ir stabilią visuomenę skatinant susitaikymą Šiaurės Airijoje ir Airijos pasienio regione, būtent

Kavano, Donegolo, Leitrimo, Lauto, Monachano ir Slaigo grafystėse. Šia programa siekiama remti veiklą, kuri didina pasitikėjimą ir suartina žmones tarpbendruomeniniu ir tarpvalstybiniu lygiu ir padeda kurti bendrą visuomenę kiekvienam.

Nuo pirmiau nurodytų fondų ir programų ji skiriasi tuo, kad lėšas valdo ne nacionalinės ar regioninės įstaigos, o ES specialiųjų programų įstaiga (*Foras Um Chláir Speisialta An AE/Boord O Owre Ocht UE Projecks*). Tai speciali tarpvalstybinė įstaiga, kuri buvo įsteigta pagal Didžiojo penktadienio susitarimą ir kurią pripažįsta ir Jungtinė Karalystė, ir Airijos Respublika. Dėmesys programoje sutelkiamas į keturis tikslus.

Bendro švietimo tikslas – didinti tiesioginius, tvarius, mokymo programa pagrįstus ryšius tarp moksleivių ir mokytojų iš visų socialinių grupių. Siekiama, kad bendro švietimo veikloje dalyvautų 350 mokyklų ir 144 000 moksleivių. Be to, numatytas mokytojų rengimas.

Vaikų ir jaunimo atžvilgiu programa siekiama investuoti į gerus santykius ir mentorystę, siekiant didinti visoms socialinėms grupėms priklausančių vaikų ir jaunuolių sąveiką, skatinti pagarbą įvairovei ir didinti jų norą užmegzti pozityvius santykius. Labiausiai marginalizuotoms, pažeidžiamiausioms ir sunkiausiai pasiekiamoms grupėms skiriami specialūs veiksmai. Daugiau kaip 43 000 vaikų ir jaunuolių įgis naujų įgūdžių ir gebėjimų. Įgyvendinant šiuos veiksmus įtraukiamos vietos valdžios institucijos ir bendruomenės, taip pat įstatymais nustatytos ir savanoriškos organizacijos.

Kuriant bendras erdves ir paslaugas siekiama pakeisti Šiaurės Airijos bendruomenių tarpusavio santykius. Tai taip pat skatina aktyvesnę tarpvalstybinę ir tarpbendruomeninę ekonominę bei socialinę veiklą. Pagal šią programą teikiamos paslaugos, skirtos konflikto aukoms ir jį išgyvenusiems asmenims, pavyzdžiui, gydomos traumos, įvertinami fizinės ir psichinės sveikatos poreikiai ir padedama šeimoms išgyventi konflikto istoriją.

Vystant pozityvius santykius siekiama kurti pagarbą tarpbendruomeniniu ir tarpvalstybiniu pagrindu. Tai apima konfliktų sprendimą ir tarpininkavimą, vietos ir regioninius projektus, skirtus tarpusavio pasitikėjimui ir supratimui stiprinti, projektus, kuriais siekiama delikačiai tirti istoriją, sporto, meno ir kultūros veiklą, taip pat projektus, kuriais siekiama skatinti susiskaldžiusių rajonų gyventojų asmeninę sąveiką ir judumą.

Bendras veiksmų programos biudžetas 2014–2020 m. laikotarpiu yra 269 610 967 EUR, o ES įnašas – 229 169 320 EUR.

INTERREG programos Šiaurės Airijoje

Šiaurės Airija, kartu su gretimomis Airijos Respublikos ir Vakarų Škotijos dalimis, dalyvauja programoje INTERREG V-A. Šią programą taip pat administruoja ES specialiųjų programų įstaiga.

Dėmesys programoje sutelkiamas į keturias sritis, kurios yra itin svarbios norint užtikrinti darbo vietų kūrimą ir ekonomikos augimą: pasienio iniciatyvos mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje, bendros aplinkos išsaugojimas, tvarus judumas per sienas ir tarpvalstybinės sveikatos ir socialinės priežiūros paslaugos. Itin svarbūs projektai, kuriais skatinamas tarpvalstybinis viešasis transportas ir suteikiamos galimybės pasienio regionuose naudotis moderniomis sveikatos priežiūros paslaugomis.

Bendras INTERREG V-A veiksmų programos biudžetas, skirtas Šiaurės Airijai, Airijai ir Škotijai 2014–2020 m. laikotarpiu, yra 282 761 998 EUR, o ES įnašas – 240 347 696 EUR.

Šiaurės Airija taip pat atitinka reikalavimus gauti finansavimą pagal INTERREG V-B (tarpvalstybiniu mastu: Šiaurės periferijos ir Arkties programa, Šiaurės Vakarų Europos programa ir Atlanto regiono programa) ir INTERREG V-C (tarpregioniniu, t. y. visos Europos mastu).

Faktų nustatymo misija į Šiaurės Airiją

Siekdamas išsamiau įvertinti sanglaudos politikos poveikį Šiaurės Airijai, Regioninės plėtros komitetas 2018 m. balandžio 21–23 d. suorganizavo faktų nustatymo misiją į Šiaurės Airiją. Per šią misiją, siekdami gauti informacijos apie sanglaudos politiką Šiaurės Airijoje, nariai susitiko su įvairiais suinteresuotaisiais subjektais, taip pat lankėsi keliose vietose, kuriose įgyvendinami su sanglaudos programų parama finansuojami projektai. Tai, be kita ko, urbanistiniai projektai Belfaste, tarpvalstybinis projektas Derio / Londonderio vietovėje ir kaimo plėtros projektai Milžinų kelio apylinkėse.

Pažymėtinas narių apsilankymas Skainos centre Rytų Belfaste ir Gerdvudo bendruomenės centre Šiaurės Belfaste, kurie yra bendrų tarpbendruomeninių erdvių pavyzdžiai. Deryje / Londonderyje misijos dalyviai apsilankė Šiaurės Vakarų regioniniame mokslo parke (*Catalyst Inc*), kuris padeda augti mažosioms ir vidutinėms žinių ekonomikos įmonėms. Milžinų kelio apylinkėse komiteto nariai apsilankė lankytojų centre, kuris yra svarbus skatinant turizmą šioje vietovėje, ir kalbėjosi su trijų vietos įmonių ir iniciatyvų, gavusių ES finansavimą siekiant prisidėti prie vietos ekonomikos vystymo, atstovais. Belfaste taip pat buvo surengti susitikimai su Komisijos atstovybe, ES specialiuųjų programų įstaiga, Finansų departamentu ir Ekonomikos departamentu.

Susitikimai ir projektų vizitai yra išsamiai aprašyti misijos ataskaitoje, kuri skelbiama atskirai.

Išvada

Apskritai sanglaudos politikos poveikio Šiaurės Airijai klausimu pranešėjas priėjo prie išvados, kad ši politika padarė itin teigiamą poveikį gyvenimui Šiaurės Airijoje, ypač skurdžiose miesto ir kaimo vietovėse, taip pat tarpbendruomeniniams santykiams. Europos Sąjungos sanglaudos politika padėjo gerinti ekonominę ir socialinę padėtį Šiaurės Airijoje pradėjus įgyvendinti taikos procesą, o tai reiškia, kad šiuo metu vystymosi požiūriu Šiaurės Airija daug mažiau atsilieka nei prieš keletą dešimtmečių.

Tarpbendruomeninių santykių požiūriu itin svarbi PEACE programa. Ją administruoja nepriklausoma įstaiga, kuri nepriklauso nacionalinėms ar regioninėms valdžios institucijoms ir kuri ypatingą dėmesį skiria ryšių užmezgimui tarp Šiaurės Airijos bendruomenių ir abipus sienos. Šiuos ryšius būtų buvę sunku užmegzti be ES remiamos PEACE programos.

Kalbant apie sanglaudos politikos ateitį Šiaurės Airijoje, pranešėjas mano, kad, jei įmanoma, sanglaudos politikos finansavimas turėtų būti tęsiamas ir po 2020 m.. Šiuo požiūriu dar didesnis prioritetas turėtų būti skiriamas dabartinę PEACE programą ir Šiaurės Airijoje ir pasienio teritorijose įgyvendinamą INTERREG V-A pakeisiančioms programoms, nes finansavimas tarpbendruomeniniams ir tarpvalstybiniams projektams turėtų būti ir toliau teikiamas.

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS

dėl ES sanglaudos politikos poveikio Šiaurės Airijai (2017/2225(INI))

Europos Parlamentas,

- atsižvelgdamas į ES sanglaudos politikos poveikį Šiaurės Airijai,
 - atsižvelgdamas į 1998 m. Belfasto susitarimo (Didžiojo penktadienio susitarimo) nuostatas,
 - atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 52 straipsnį ir į 2002 m. gruodžio 12 d. Pirmininkų sueigos sprendimo dėl leidimo rengti savo iniciatyva teikiamą pranešimą 1 straipsnio 1 dalies e punktą ir jo 3 priedą,
 - atsižvelgdamas į Regioninės plėtros komiteto pranešimą ir Biudžeto kontrolės komiteto nuomonę (A8-0000/2018),
- A. kadangi ES sanglaudos politika Šiaurės Airijoje įgyvendinama pagal įvairias priemones, įskaitant Europos regioninės plėtros fondą, Europos socialinį fondą, Europos žemės ūkio fondą kaimo plėtrai, Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondą, Šiaurės Airijos PEACE programą ir INTERREG programas;
- B. kadangi akivaizdu, jog Šiaurės Airija – tai regionas, kuriam ES sanglaudos politika buvo labai naudinga;
- C. kadangi, be platesnės paskirties sanglaudos politiką remiančių fondų, Šiaurės Airijoje ypač naudingos buvo specialios tarpvalstybinės ir b abiem bendruomenėms skirtos programos, įskaitant Šiaurės Airijos PEACE programą;
- D. kadangi ES sanglaudos politika, visų pirma įgyvendinant PEACE programą, lemiamai prisidėjo prie taikos proceso Šiaurės Airijoje ir remia abiejų bendruomenių susitaikymą;
- E. kadangi ES sanglaudos politikos finansavimo sėkmę iš dalies lėmė tai, kad jis vertinamas kaip „neutralios lėšos“, t. y. tiesiogiai nesusijusios su nė vienos bendruomenės interesais;
1. pabrėžia didelę ES sanglaudos politikos naudą Šiaurės Airijai, visų pirma padedant atsigauti skurstančioms miesto ir kaimo vietovėms ir užmezgant tarpbendruomeninius ir tarpvalstybinius ryšius vykdant taikos procesą; ypač atkreipia dėmesį į tai, kad skurdžioms miesto ir kaimo vietovėms pagalba dažnai yra teikiama kaip parama naujai ekonominei plėtrai, kuri skatina žinių ekonomiką, pavyzdžiui, mokslo parkams Belfaste ir Deryje / Londonderyje;
 2. mano, kad Šiaurės Airijai skirtos specialios ES programos, įskaitant Šiaurės Airijos PEACE programą, yra labai svarbios norint tęsti taikos procesą, nes jos skatina bendruomenių tarpusavio ir tarpvalstybinius ryšius; pažymi, kad šiuo požiūriu itin svarbūs tarpbendruomeniniai ir tarpvalstybiniai socialiniai centrai ir bendros paslaugos;
 3. mano, kad bendruomenių tarpusavio pasitikėjimo didinimo priemonės, pavyzdžiui,

bendros erdvės ir paramos tinklai, atliko svarbų vaidmenį taikos procese, nes bendros erdvės leidžia abiemis Šiaurės Airijos bendruomenėms susiburti bendrai veiklai, o tai padeda šalinti nesutarimus;

4. pažymi visų Šiaurės Airijos suinteresuotųjų subjektų pasiryžimą toliau siekti ES sanglaudos politikos tikslų šiame regione;
5. vis dėlto laikosi nuomonės, kad galima nuveikti daugiau didinant bendrą informuotumą apie ES finansavimo poveikį Šiaurės Airijoje, visų pirma informuojant plačiąją visuomenę apie ES finansuojamų projektų poveikį taikos procesui ir bendram regiono ekonominiam vystymuisi;
6. mano, jog būtų pageidautina, kad po 2020 m. Šiaurės Airija galėtų toliau dalyvauti bendrųjų ES sanglaudos fondų veikloje, jei įmanoma, nes tai būtų naudinga ekonominiam ir socialiniam vystymuisi, ypač nepalankioje padėtyje esančiose ir kaimo vietovėse;
7. mano, kad po 2020 m. reikėtų tęsti ES remiamas tarpvalstybines ir bendruomenių tarpusavio programas; pabrėžia, kad Šiaurės Airijai skirtos specialiosios ES sanglaudos programos, būtent Šiaurės Airijos PEACE programa ir INTERREG programa, yra itin svarbios regiono stabilumui; baiminasi, kad nutraukus šias programas kiltų pavojus tarpvalstybinei ir bendruomenių tarpusavio pasitikėjimo stiprinimo veiklai ir atitinkamai taikos procesui;
8. mano, jog svarbu, kad po 2020 m. ES ir toliau siektų padėti abiemis Šiaurės Airijos bendruomenėms, atlikdama aktyvų vaidmenį administruojant sanglaudos ir tarpbendruomeninį finansavimą Šiaurės Airijoje, taip padėdama joms įveikti nesutarimus; mano, kad finansavimas turėtų išlikti dabartinio dydžio;
9. ragina Komisiją skleisti žinias apie Šiaurės Airijos patirtį naudojantis sanglaudos lėšomis, pateikiant ją kaip pavyzdį, kaip ES pageidauja spręsti bendruomenių tarpusavio konfliktus;
10. mano, jog labai svarbu, kad Šiaurės Airijos gyventojai, ypač jaunimas, galėtų toliau dalyvauti ekonominiuose, socialiniuose ir kultūriniuose mainuose visoje Europoje;
11. paveda Pirmininkui perduoti šią rezoliuciją Tarybai bei Komisijai, Šiaurės Airijos asamblėjai ir Vykdomajam komitetui, taip pat valstybių narių bei jų regionų vyriausybėms ir parlamentams.